

EKUMENICZNE NOWOŚCI WYDAWNICZE*

GNILKA Joachim, **Biblia a Koran. Podobieństwa i różnice**, tł. [z niem.] Wiesław Szymona OP, Kraków: „M” 2005, 214 s., bibliogr., indeksy, ISBN 83-7221-705-X.

Tyt. oryg.: Bibel und Koran. Was sie verbindet, was sie trennt.

Znany egzegeta Joachim Gnilka w swej książce zestawia obok siebie święte księgi dwóch wielkich religii: chrześcijaństwa i islamu. Czytając bowiem Koran, można łatwo zauważyć w nim wiele wątków biblijnych. Książka pokazuje podobieństwa i różnice pomiędzy Biblią a Koranem. Na początku autor wprowadza czytelnika w zasadniczy temat swego opracowania: przedstawia tło historyczne, daje rys biograficzny Jezusa i Mahometa, naświetla wzajemne relacje między chrześcijaństwem a islamem oraz opisuje środowisko powstania Biblii i Koranu. Następnie omawia tematy teologiczne, które wynikły z zestawienia obu ksiąg. Obejmują one takie kwestie, jak: *Obraz Boga; Świat stworzony przez Boga; Pośrednik stworzenia; Misja posłańców Bożych i ich los; Jezus – chrystologia, logia Jezusa w Koranie?; Wspólne powoływanie się na Abrahama; Obraz człowieka; Eschatologia; Żydzi – chrześcijanie – muzułmanie; Nakazy etyczne: Dekalog, święta wojna i in.* Treść uzupełnia bibliografia i indeksy.

Pluralizm religijny. Moda czy konieczność?, red. Maciej Bała, Pelplin: „Bernardinum” 2005, 128 s., bibliogr., streszcz. fr., ISBN 83-7380-228-2.

Treść: BAŁA Maciej, Wstęp, s. 7–10; MOSKAL Piotr, Problem religii prawdziwej, s. 11–19; WOJTYSIAK Jacek, Wobec wielkości religii: w obronie inkluzywizmu religijnego, s. 21–43; BAŁA Maciej, Wielość religii – jedność mistyki, s. 45–54; MIKOŁEJKO Zbigniew, Inny katolicyzm: Gianni Vattimo i kenotyczna formuła chrystianizmu, s. 55–64; SOCHOŃ Jan, Religia bez istoty, s. 65–74; GRZYBOWSKI Jacek, Religijne zakusy polityki, s. 75–91; WĄTRÓBSKI Adam, Filozoficzne aspekty myślenia Hansa Waldenfelsa o wielości religii, s. 93–100; GUTOWSKA Emilia, „Extra Ecclesiam nulla salus” – wiele interpretacji, jedna ortodoksja, s. 101–110; KAZNOWSKI Piotr, Filozoficzne aspekty debaty o pluralizmie religijnym, s. 111–117.

Religie w dobie pluralizmu i dialogu, red. Andrzej Wańka, słowo wstępne abp Zygmunt Kamiński, Szczecin: WT US 2004, 153 s., bibliogr., Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego, (Studia i Rozprawy 1), ISBN 83-89872-00-5.

* Uwzględniono tylko pozycje wydane w języku polskim.

Treść: KROPLEWSKI Zdzisław, Wprowadzenie do serii Studia i Rozprawy, s. 9; WAŃKA Andrzej, Przedmowa, s. 11–13; KROPLEWSKI Zdzisław, Racjonalność przekonań religijnych, s. 15–40; WOJTKIEWICZ Krzysztof, Doświadczenie Boga jako podstawa dialogu międzyreligijnego, s. 41–60; BUKALSKI Sławomir, Psychologiczne aspekty dialogu międzyreligijnego, s. 61–66; WAŃKA Andrzej, Islam jako religia totalna, s. 67–87; MARKOWSKI Rafał, Władza islamu a władza Kościoła, s. 89–97; CHROSTOWSKI Waldemar, Chrześcijananie i Żydzi w pluralistycznym świecie – wyzwania i problemy, s. 99–113; SAKOWICZ Eugeniusz, Dialog międzyreligijny – podstawy i perspektywy, s. 115–139; SAKOWICZ Eugeniusz, Wybrana bibliografia na temat dialogu międzyreligijnego, s. 141–152; Noty o autorach, s. 155.

Walka, tolerancja, dialog, współpraca. Wobec sekt i nowych ruchów religijnych, red. Małgorzata Durnowska, autorzy Tomasz Alexiewicz OP i in., Warszawa: „Dominik” 2005, 150 s., bibliogr., przy artykułach, ISBN 83-918494-1-4.

Treść: POTOCKI Andrzej, Słowo wstępne, s. 7–11; NOWAK Marek, Między walką a współpracą, s. 13–22; DOKTÓR Tadeusz, Państwo i Kościół wobec nowych ruchów religijnych: perspektywa USA, Francji, Rosji i Polski, s. 23–43; LIBISZOWSKA-ŻÓŁTKOWSKA Maria, Nowe ruchy religijne (sekty) w opinii Polaków, s. 45–70; PASEK Zbigniew, Państwo i samorządy wobec nowych ruchów religijnych w Polsce 1989–2004, s. 71–95; BEŻNIC Szymon, Etyczne i metodologiczne dylematy badania nowych ruchów religijnych, s. 97–127; ALEXIEWICZ Tomasz, Dominikańskie Ośrodki Informacji wobec sekt i nowych ruchów religijnych, s. 129–132; Aneks 1: Deklaracja o wolności religijnej, s. 133–145; Aneks 2: Deklaracja Dominikańskich Ośrodków Informacji o Sektach i Nowych Ruchach Religijnych, s. 147–150.

W kręgu *sacrum* i pogranicza, red. Ewa Matuszczyk, Maciej Krzywosz, Białystok: Wydział Historyczno-Socjologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, Instytut Socjologii 2004, 403, [1] s., ISBN 83-87881-33-3.

Treść: MATUSZCZYK Ewa, Wstęp, s. 7-8; Część pierwsza: Tropy: SZMYD Jan, Spotkania z Włodzimierzem Pawluczukiem, s. 11-33; KOWALSKA Małgorzata, Ni pies, ni wydra: człowiek pograniczny, s. 35-46; MIZIŃSKA Jadwiga, Anioły codzienności, s. 47-64; POSKROBKO Bazyli, W kręgu Aleksandra, s. 65-72; Część druga: *Sacrum*: WOJAKOWSKI Dariusz, Kościół i sekta – dawna typologia w czasach nowych zjawisk religijnych, s. 75-93; SIERADZAN Jacek, Ruch proroka Lji na tle innych ruchów millenarystycznych, s. 95-112; KRZYWOSZ Maciej, Władza i nadprzyrodzone. Strategie władzy w stosunku do Mariofanii Zabłudowskiej, s. 113-140; BANIAK Józef, Czy niedziela jest „dniem świętym” w wyobrażeniach i ocenach katolików polskich?, s. 141-155; MELNYK Marek, Prawosławna antropologia soteriologiczna, s. 157-178; KONDRAT Kazimierz, Problem prawomocności teorii równo-

rzędności zbawienia w głównych religiach świata, s. 179-194; BRONK Andrzej, Religia w listach Fryderyka Wielkiego (1712-1786), s. 195-216; Część trzecia: Historia: CHYNCZEWSKA-HENNEL Teresa, Koncepcje unii kościelnej Piotra Skargi, s. 219-228; DUBAS-URWANOWICZ Ewa, Dwie racje w imię dobra wspólnej Rzeczypospolitej. Polemika Lwa Sapiehy ze świętym Jozafatem Kuncewiczem w marcu 1622 roku, s. 229-234; URWANOWICZ Jerzy, *Profanum i sacrum*. Próba analizy XVIII-wiecznych fundacji sakralnych z terenów Wielkiego Księstwa Litewskiego, s. 235-241; STAWIŃSKI Piotr, Wybrane aspekty kształtowania się i funkcjonowania prawodawstwa w purytańskich koloniach Nowej Anglii, s. 243-256; PARAFIANOWICZ Halina, Mormoni: „Amerykańska ciekawostka religijna” i jej echa polskie pod koniec XIX i na początku XX wieku, s. 257-269, MIRONOWICZ Antoni, Problematyka narodowościowa w Kościele prawosławnym w II Rzeczypospolitej, s. 271-286; URBAN Kazimierz, Z „peryferii” polskiej nierzymskokatolickiej mapy wyznaniowej połowy lat 50. ubiegłego wieku, s. 287-306; Część czwarta: Pogranicze: NIKITOROWICZ Jerzy, Swój – inny – obcy. Koncepcja interakcji i spostrzegania innego, s. 309-321; CZYKWIN Elżbieta, Jawny i ukryty stygmat społeczny. Próby aplikacji w kontekście mniejszości narodowych, s. 323-341; TOMCZONEK Zofia, Wieś kresów północno-wschodnich na tle wsi polskiej okresu międzywojennego, s. 343-357; SZTOP-RUTKOWSKA Katarzyna, Obraz Żyda-komunisty jako element dyskursu etnicznego w międzywojennej prasie białostockiej, s. 359-373; SADOWSKI Andrzej, Mniejszości narodowe w Polsce, a wyniki narodowego spisu powszechnego z 2002 roku, s. 375-389; Bibliografia prac profesora Włodzimierza Pawluczuka, s. 391-404.

JOHNSON Paul, **Historia Żydów**, tł. z ang. Mieczysław Godyń, Mirosław Wójcik, Aleksander Nielicki, wyd. 2 popr., Kraków: „Platan” 2004, 636 s., indeks, ISBN 83-89711-05-2.

Tyt. oryg.: A History of the Jews.

P. Johnson, historyk, przedstawia obejmujące blisko cztery tysiąclecia dzieje narodu żydowskiego. Na tle historii Izraela podejmuje równocześnie próbę odpowiedzi na nurtujące wielu pytania: pozwoliło to Żydom zachować tożsamość religijno-państwową i kulturową na tle złożonej historii, wśród obcych religii i kultur? W czym tkwi nadzwyczajna zdolność tego narodu do przystosowywania się w społeczeństwach, w których przychodziło im żyć, czy w końcu odbudować własne państwo po dwóch tysiącach lat? Jaka jest rola Żydów jako wspólnoty narodowej w kształtowaniu świata? Praca zawiera siedem rozdziałów. Pierwszy, *Izraelici*, obejmuje okres od czasów Abrahama do niewoli babilońskiej. Drugi, *Judaizm*, opisuje okres od niewoli babilońskiej aż do pojawienia się proroka Mahometa. Trzeci, *Katedokracja*, koncentruje się na obecności Żydów w Europie i sięga aż do średniowiecza. Czwarty, *Getto*, opisuje gettowy system segregacji Żydów aż do czasów Napoleona. Piąty, *Emancypacja*, przedstawia emancypacje europejskich Żydów, ich wychodzenie poza getto

i włączanie się w główny nurt życia intelektualnego i kulturalnego Europy. Szósty, *Holocaust*, obejmuje okres od pierwszej aż do końca drugiej wojny światowej. Siódmy, *Syjon*, dotyczy czasu ukonstytuowania się państwa izraelskiego i najnowszej historii Izraela do połowy lat osiemdziesiątych. Opis kolejnych okresów nie jest tylko czystą relacją historyka zainteresowanego weryfikacją faktów, ale relacją badacza zainteresowanego szukaniem odpowiedzi na pytania przekraczające perspektywę *sensu stricto* historyczną i pragnącego przekonać czytelnika, iż „Żaden naród w dziejach nie podkreślał z taką mocą jak Żydzi, że historia ma swój cel, a ludzkość – przeznaczenie” (s. 12).

Korespondencja między chrześcijaninem a muzułmaninem, red. Henryk Pietras SJ, tł. Janusz Alfred Szymańczyk, Kraków: Wydaw. WAM 2005, 120 s., bibliogr., (Źródła Myśli Teologicznej 36), ISBN 83-7318-572-0.

Książka stanowi przekład korespondencji muzułmańsko-chrześcijańskiej z IX i X wieku, na którą składa się list muzułmanina Ibn Al-Munaggima oraz odpowiedź dwóch filozofów chrześcijańskich Qusta Ibn Luqa i Hunnyn Ibn Is-haqa. Treścią listu muzułmanina jest uzasadnienie w formie sylogistycznej argumentacji nadprzyrodzonego posłannictwa Muhammada i tym samym prawdziwości islamu. Natomiast odpowiedź myślicieli chrześcijańskich jest analizą elementów przedstawionej argumentacji Ibn Al.-Munaggima pod kątem ich poprawności. Opisane przez nich logiczne błędy w argumentacji muzułmanina nie pozwalają na przyjęcie wyprowadzonych przez niego wniosków. Opisana wymiana listów stanowi przykład dialogu muzułmańsko-chrześcijańskiego w pierwszych wiekach islamu.

MAREK Agata, NALBORCZYK Agata S., **Nie bój się islamu. Leksykon dla dziennikarzy**, przedm. Janusz Danecki, Warszawa: „Więź” 2005, 221 [3] s., [16] s. tabl. kolor., bibliogr., ISBN 83-88032-91-7.

Leksykon A. Marek, absolwentki filozofii i kulturoznawstwa, i A.S. Nalborczyk, adiunkta w Zakładzie Islamu Europejskiego w Instytucie Orientalistycznym Uniwersytetu Warszawskiego, składa się z dwóch części. Pierwsza jest omówieniem najważniejszych podstaw doktrynalnych islamu, historycznej ekspansji, współczesnych form jego obecności w kulturze Zachodu oraz ogólnych relacji islamu wobec chrześcijaństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego. Natomiast druga zawiera słownik, w którym zamieszczono wyjaśnienia najważniejszych pojęć, symboli i znaków używanych w islamie.

SZYJEWSKI Andrzej, **Religie czarnej Afryki**, Kraków: Wydaw. WAM 2005, 312 s., bibliogr., indeksy; (Mała Biblioteka Religii), ISBN 83-7318-562-3.

Książka A. Szyjewskiego, religioznawcy i etnologa religii w Instytucie Religioznawstwa UJ, stanowi przegląd tradycyjnych systemów religijnych wyznawanych przez ludy i wspólnoty plemienne zamieszkujące kontynent afry-

kański na południe od Sahary. Z wielością społeczeństw Afryki wiąże się mnogość zachowań religijnych, których nie sposób do końca zamknąć w dość powszechnie używanym pojęciu „religie afrykańskie” Autor świadomy tej trudności stawia sobie za cel ukazanie głębi i spójności różnorodnych afrykańskich wierzeń religijnych. W pracy analizie zostają poddane: systemy religijne ludów zbieraczo-łowickich (np. Buszmenów), religie Bantu i Zatoki Gwinejskiej (np. Aszantów), religie ludów pasterskich (np. w Azanii) oraz systemy ezoteryczne (np. Dagonów i Bambara).

IGNATOWSKI Grzegorz, Inicjatywy Kościoła katolickiego we Francji na rzecz dialogu chrześcijańsko-żydowskiego, przedm. Stanisław Obirek SJ, Katowice: WT UŚ 2004, 120 s., bibliogr., indeks, streszcz. fr., Uniwersytet Śląski, Wydział Teologiczny, (Biblioteka Teologiczna 6), ISBN 83-60071-00-4.

Prezentowana książka jest kolejną pozycją ks. Grzegorza Ignatowskiego dotyczącą zagadnień chrześcijańsko-żydowskich. Niniejsza publikacja przedstawia rolę Kościoła katolickiego we Francji, który jako jeden z pierwszych „postanowił wprowadzić w życie postulatory soborowe zawarte w *Nostra aetate*” (s. 14). Autor wyniki swoich badań ujął w trzech rozdziałach. W pierwszym z nich ukazuje pozytywną postawę katolików wobec antyżydowskich zachowań ostatnich dziesięcioleci, umożliwiającą nawiązanie kontaktów i podjęcie dialogu. W drugim rozdziale opisał dwa najważniejsze dokumenty odnoszące się do wzajemnych relacji chrześcijan i Żydów, których treść wywarła niemały wpływ na przebieg dialogu w Kościele powszechnym, natomiast w trzecim przedstawił inicjatywy Kościoła katolickiego i wyznawców judaizmu, prowadzące do wzajemnego pojednania.

JASKÓŁA Piotr, Zagadnienia ekumeniczne, [wyd. 2, popr.], Opole: Red. Wydaw. WT UO 2004, 120 s., bibliogr., Uniwersytet Opolski, Wydział Teologiczny, (Podręczniki i Skrypty 7), ISBN 83-88939-88-2.

Jest to drugie, częściowo zmienione i rozszerzone, wydanie zagadnień wprowadzających w problematykę ekumenizmu. Jak zaznacza autor we *Wstępie*, wybrano jedynie kilka zasadniczych tematów mających charakter syntetycznego ujęcia problemów dotyczących jedności Kościoła (s. 6). Materiał zebrany w tej publikacji ma charakter podręcznika, podzielony został na osiemnaście kwestii, a adresowany jest do studentów teologii.

Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004, red. Elżbieta Kossewska, Janusz Adamowski, Warszawa: Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego 2004, 168 s., indeks, ISBN 83-89964-11-2.

Treść: KOSSEWSKA Elżbieta, ADAMOWSKI Janusz, Od redaktorów, s. 7-9; KONONIUK Tadeusz, Teologia „czwartej władzy”, s. 11-16; FISCHER Bogdan, Prawo Kościołów i związków wyznaniowych do prezentowania swoich przekonań w środkach masowego przekazu. Wolność myśli, sumienia i wy-

znania a wolność słowa, s. 17-24; WEELEK Marta, Polska prasa wyznaniowa, s. 25-34; KRAJEWSKI Mirosław, Media wyznaniowe w Polsce wobec problemów integracji Europy, s. 35-45; FIUT Ignacy S., TABISZ Michał, Polskie i polskojęzyczne media wyznaniowe w Internecie. Wybrane zagadnienia, s. 47-61; SOKÓŁ Zofia, Religijne czasopisma dla kobiet w Polsce w latach 1945-2003, s. 63-76; OCIEPKA Beata, Czy telewizja publiczna jest wierząca?, s. 77-87; MIELCZAREK Tomasz, Prasa Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1989-2004, s. 89-96; CHARKIEWICZ Jarosław, KUPRIANOWICZ, Kościół prawosławny w Polsce a media: 1989-2004, s. 97-108; TRANDA Lech, Kościół ewangelicko-reformowany w Polsce a media masowe, s. 109-112; SOBCZAK Jacek, Prasa polskich wyznawców islamu, s. 113-122; PIASECKA Renata, Katolicka Agencja Informacyjna – pomost między mediami wyznaniowymi a świeckimi, s. 123-128; OŁDAKOWSKI Krzysztof, Media katolickie w publicznych mediach elektronicznych – czyli blaski i cienie katolickiego „getta” w Polskim Radiu i Telewizji Polskiej, s. 129-132; GIERULA Marian, Prasa parafialna jako typ prasy lokalnej, s. 133-141; KALETA Andrzej, Prasa parafialna w diecezji kieleckiej w latach 1989-2004, s. 143-157; TUMIŁOWICZ Bronisław, „Błahowist” – czasopismo religijne, s. 159-161.

Pielgrzymowanie a integracja, red. Zygfryd Glaeser, Jan Górecki, Opole: Uniwersytet Opolski, Wydział Teologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Teologiczny 2005, 255 s., ISBN 83-88939-94-7.

Treść: NOSSOL Alfons abp, Przedmowa, s. 5–6; I. Idea pielgrzymowania: BUDNIAK Józef, Kościół w Czechach w pielgrzymce do europejskiej wspólnoty, s. 9–22; CELARY Ireneusz, Liturgiczno-pastoralny wymiar chrześcijańskiego pielgrzymowania, s. 23–34; FAHD Joseph, Le Liban et ses approches avec l’Europe, s. 35–40; GLAESER Zygfryd, Kultura pielgrzymowania u chrześcijan i muzułmanów, s. 41–50; HEINZ Andreas, Gemeinsam unterwegs. Die integrative Kraft von Wallfahrten für die Menschen und Völker Europas, s. 51–58; KIELBASA Antoni SDS, Rola kultu św. Jadwigi Śląskiej w procesie integracji europejskiej, s. 59–70; KUCZA Grzegorz, Eschatologiczny wymiar pielgrzymowania człowieka, s. 71–80; NIEMIEC Marian, Pielgrzymowanie w Kościele luteranckim, s. 81–87; RABIEJ Stanisław, Pielgrzymowanie szlakiem gotyckich katedr Europy, s. 89–98; STANIEK Krzysztof, Znaczenie sanktuariów maryjnych dla integracji narodu i jedności Kościoła w świetle „Kazań koronacyjnych”, s. 99–112; SUTTNER Ernst Christoph, Auf Pilgerschaft in Europa, s. 113–116; ŚWIĄTKIEWICZ Wojciech, *Homo peregrinus* wobec postmodernistycznej sekularyzacji, s. 117–128; WONS Norbert, Integracyjna rola pielgrzymowania w odniesieniu do mniejszości narodowych, s. 129–141; WUWER Arkadiusz, Integracyjna funkcja pielgrzymowania w kulturze europejskiej, s. 143–153; II. Miejsca pielgrzymkowe: GLAESER Albert, Pielgrzymowanie do sanktuarium św. Jacka w Kamieniu Śląskim jako miejsca spotkania i pojednania Kościołów kultur i narodów, s. 157–168; GÓRECKI Jan, Eklezjalno-integracyjny wymiar

pielgrzymek do Rzymu na przełomie XIX i XX wieku w relacjach „Katolika”, s. 169–181; GÓRECKI Jan, Pastoralne implikacje pielgrzymowania na Górę św. Anny, s. 183–190; GÓRECKI Jan, Pielgrzymowanie do Ziemi Świętej na przełomie XIX/XX wieku w relacjach „Katolika”, s. 191–204; KONACH Wsiewołod, Pielgrzymowanie w Kościele prawosławnym na przykładzie Świętej Góry Grabarki, s. 205–213; LUNTE Stefan, Die Wallfahrt der COMECE nach Santiago de Compostela. Ausdruck einer neuen europäischen Wallfahrtsbewegung, s. 215–228; MATUSZEK Artur, Sanktuarium trzech narodów – Matka Boża Wspomożenia Wiernych – Maria Hilf w Zlatých Horách, s. 229–233; ŠALAŠE-VIČIUS Robertas, Piligrimystė Lietuvoje, s. 235–244; Aneks: 245–252.

STOTT John R. W., **Nieźrównany**, tł. [z ang.] Piotr Blumczyński, przedm. George Carey, Katowice: „Credo” 2004, 279, [4] s., ISBN 83-917805-8-9.

Tyt. oryg.: The Incomparable Christ.

Autor niniejszej publikacji należy do wiodących teologów Kościoła anglikańskiego. Będąc wykładowcą biblijnym, posiada jednocześnie jako duchowny bogate doświadczenie duszpasterskie. Swoje badania naukowe skupił wokół osoby Jezusa Chrystusa. Prezentowana książka jest owocem „Wykładów Londyńskich” poświęconych Chrystusowi, które wygłosił w roku milenijnym, Składa się z następujących rozdziałów: I. *Jezus źródłowy* (s. 19–85), II. *Jezus kościelny* (s. 87–143), III. *Jezus wpływowy* (s. 145–199), IV. *Jezus wieczny* (s. 201–280). Treść poszczególnych rozdziałów ukazuje wizerunek Chrystusa i Jego wpływ na ludzi i społeczeństwa minionych dwóch tysięcy lat.

TERLIKOWSKI Tomasz, **Kiedy sól utraci smak. Etyka protestancka w kryzysie**, Warszawa: „Frona” [2005], 232 s., ISBN 83-922344-5-6.

Przedstawiana książka zawiera przegląd stanowisk etycznych Kościołów i wspólnot protestanckich przede wszystkim w kwestii jakości życia. Autor pisze: „Granice i mury w kwestiach moralnych przechodzą w poprzek dotychczasowych podziałów. Anglikanie, którzy do niedawna byli najbliższym katolikom wyznaniem protestanckim, stają się najbardziej odległym antropologiczno-moralnie Kościołem chrześcijańskim. A baptyści czy zielonoświątkowcy, którzy jeszcze całkiem niedawno nie widzieli w rzymskich katolikach chrześcijan, a jedynie dzieci wielkiej nierządnicy, teraz coraz częściej przyznają, że to do nas jest im najbliższe niż do pozostałych protestantów” (s. 12). W kolejnych częściach T. Terlikowski omawia stanowiska etyczne wspólnot tradycji luteranckiej, tradycji reformowanej, Kościołów anglikańskich, wspólnot tradycji wesleyańsko-metodystycznej oraz tradycji ewangelikalnej.

TILLICH Paul, **Teologia systematyczna. Tom III**, tł. [z ang.] Józef Marzęcki, Kęty: „Antyk” 2005, 395 s., (Biblioteka Europejska 64), ISBN 83-89637-05-7.

Tyt. oryg.: Systematic Theology.

Jest to ostatni tom trylogii „Teologii systematycznej” Tillicha zawierający cz. IV i V. Całość trylogii obejmuje pięć części: *Rozum i Objawienie* oraz *Byt i Bóg* (tom pierwszy); *Egzystencja i Chrystus* (tom drugi); *Życie i Duch* oraz *Historia i Królestwo Boże* (tom trzeci). Każda z części zawiera dwa skorelowane ze sobą działy: jeden, w którym stawia się filozoficzno-egzystencjalne pytania, i drugi, w którym udziela się teologicznych odpowiedzi.

Tradycja i kościelne tradycje, red. bp Jacek Jeziński, Olsztyn: „Hosianum” 2004, 256, [3] s., (Biblioteka Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie 27), ISBN 83-89093-27-8.

Treść: GERNY Hans bp, Tradition. Gedanken eines Altkatholischen zu einem schwierigen Thema/Tradycja. Myśl starokatolicka na trudny temat, s. 7–22; CZERWIK Stanisław, Odnowa liturgii po Soborze Watykańskim II: wierność zdrowej Tradycji i upragniony rozwój, s. 23–36; JEZIEŃSKI Jacek bp, Znaczenie kanonu św. Wincentego z Lerynu, s. 37–50; PRZEDPEŁSKI Borys, Pojęcie i wierność Tradycji według Konferencji w Bonn, s. 51–62; AMBROŻY Marek, Tradycja w teologii starokatolickiej, s. 63–84; WYSOCZAŃSKI Wiktor bp, Zasady Tradycji i tożsamości kościelnej według Ursa Küry’ego, s. 85–94; RUSECKI Marian, Fundamentalne znaczenie Tradycji w Kościele, s. 95–122; KRZYWDA Józef CM, Wierność Tradycji Kościoła wobec postulatu wolności teologicznych poszukiwań, s. 123–130; KIJAS Zdzisław J. OFMConv, Rozumienie Tradycji w pismach i nauczaniu bpa Franciszka Hodura, s. 131–138; BIAŁECKI Konrad, Tradycja narodowa w pismach Franciszka Hodura; WARCHOŁ Edward, Socjologiczna analiza elementów grupotwórczych parafii „narodowych” w latach 1922–1952, s. 149–166; KOZAKIEWICZ Stanisław, Zasada Tradycji w nauczaniu bpa Maksymiliana Rode. Tradycja „tworzy” człowieka i Kościół, s. 167–178; NOWAK Władysław, Polskokatolicki kalendarz liturgiczny a kalendarz rzymskokatolicki, s. 179–188; WÓJCIK Teresa USJK, Katechizmowa nauka religii Kościoła Polskokatolickiego (ks. Edwarda Bałakiera), s. 189–194; OGŁĘDZKI Artur, Treści teologiczne i moralne w katechezie Kościoła Polskokatolickiego, s. 195–202; PIETRZAK Michał, Status prawny Kościoła Polskokatolickiego w Polsce, s. 203–212; FALK Mariusz, Rok liturgiczny i kalendarz Kościoła Starokatolików w Niemczech, s. 213–232; ORNATEK Adam, Prawo Kościoła Starokatolickiego w Republice Federalnej Niemiec, s. 233–240; STEGNER Tadeusz, Polscy ewangelicy wobec niemieckiej przeszłości i tradycji Kościołów protestanckich na ziemiach polskich, s. 241–250; PARZYCH Katarzyna (oprac.), Polska bibliografia na temat Tradycji. Wybór, s. 251–256.

Żadna religia nie jest samotną wyspą. Abraham Joshua Heschel i dialog międzyreligijny, red. Harold Kasimow, Byron L. Sherwin, wstęp Jerzy Kosiński, tł. [z ang.] Marta Kapera, Kraków: Wydaw. WAM 2005, 252 s., ISBN 83-7318-172-5.

Tyt. oryg.: No Religion Is an Island. Abraham Joshua Heschel and Interreligious Dialogue.

Treść: WILLEBRANDS Johannes kard., Słowo wstępne, s. 11–12; KOŚCIŃSKI Jerzy, Wstęp, s. 13–15; KASIMOW Harold, Przedmowa, s. 17–19; SHERWIN Byron L., Przedmowa, s. 21–23; Skróty, s. 25; Część I. Wspominając Abrahama Joshutę Heschela: HESCHEL Abraham Joshua, Żadna religia nie jest samotną wyspą, s. 29–49; HESCHEL H. Susannah, Mój ojciec, s. 50–68; SHERWIN Byron L., Mój Mistrz, s. 69–90; TESHIMA Jacob Y., Mój nauczyciel, s. 91–95; BERRIGAN Daniel, Mój przyjaciel, s. 96–104; Część II. Przesłanie Abrahama Heschela: KASIMOW Harold, Heschela prorocza wizja pluralizmu religijnego, s. 107–124; MERKLE John C., Heschel wobec pluralizmu religijnego, s. 125–138; FISHER Eugene J., Wpływ Heschela na stosunki katolicko-żydowskie, s. 139–153; BENNETT John C., Znaczenie Heschela dla protestantów, s. 154–164; HOLMGREN Fredrick C., Chrześcijański pietyzm a Abraham Heschel, s. 165–181; HASSAN Riffat, „Dialog” mużłmanki z Abrahamem Heschelem, s. 182–192; SHARMA Arvind, Dialog judaistyczno-hinduistyczny a myśl Abrahama Heschela. U podnóży i na szczytach, s. 193–204; FERNANDO Antony, Z perspektywy Azji. Nowość poglądów Heschela na dialog międzyreligijny, s. 205–214; SMITH Kenneth B., Heschela umiłowanie sprawiedliwości, s. 215–220; KRAJEWSKI Stanisław, Posłowie. Polski rabin, amerykański dziennikarz i myśliciel, światowej rangi prorok dialogu, s. 221–238; Część III. Bibliografia prac A.J. Heschela, s. 239–249; O autorach, s. 250–252.

Kościół i dialog. Materiały z sympozjum zorganizowanego z okazji 40. rocznicy promulgacji *Lumen gentium* i *Unitatis redintegratio*, Lublin 21–22 listopada 2004 roku, red. Andrzej Czaja, Leonard Górka SVD, Violetta Kmiecik, Lublin: Wydaw. KUL 2005, 188 s., Katolicki Uniwersytet Lubelski: Instytut Ekumeniczny i Instytut Teologii Dogmatycznej, ISBN 83-7363-290-5.

Treść: WILK Stanisław, Słowo na rozpoczęcie sympozjum, s. 7–8; Soborowe „Wczoraj” Elementy soborowego nauczania: HRYNIEWICZ Wacław OMI, Wspólna troska o los chrześcijaństwa, s. 11–17; NADBRZEŻNY Antoni, Z historii *Lumen gentium*, s. 19–27; GÓRKA Leonard SVD, Z historii *Unitatis redintegratio*, s. 29–46; Elementy soborowego przełomu w Konstytucji i Dekrecie. Dyskusja panelowa: HRYNIEWICZ Wacław OMI, Wprowadzenie, s. 49–50; ŻYCIŃSKI Józef abp, Opinia przedstawiciela Episkopatu, s. 51–54; NAPIÓRKOWSKI Stanisław C. OFMConv, Opinia teologa, s. 55–61; MAJEWSKI Józef, Opinia przedstawiciela młodszego pokolenia, s. 63–76; Dyskusja, s. 77–84; Soborowe „Dzisiaj”. Wokół recepcji Konstytucji i Dekretu. Ocena i wskazania: CZAJA Andrzej, O stanie recepcji *Lumen gentium*, s. 87–100; CZAJKOWSKI Michał, Stan recepcji dekretu *Unitatis redintegratio*, s. 101–116; BASZKIROW Władimir mitrat, Między nadzieją a obawą. Rosyjska Cerkiew prawosławna w stosunku do katolicyzmu po *Vaticanum II*, s. 117–124; TRANDA

Zdzisław bp, Dekret o ekumenizmie z perspektywy ewangelicko-reformowanej, s. 125–135; KARSKI Karol, Stan recepcji *Lumen gentium* i *Unitatis redintegratio* z perspektywy ewangelicko-luterańskiej, s. 137–146; Soborowe „Jutro” O potrzebie rozwoju myśli soborowej. Dyskusja panelowa: KLAUZA Karol, Wprowadzenie, s. 149–150; HRYNIEWICZ Waław OMI, O potrzebie rozwoju myśli soborowej, s. 151–155; KLAUZA Karol, W trosce o samoświadomość i *aggiornamento*, s. 157–161; LUTER Andrzej, Matka Zbawiciela czterdzieści lat po Soborze, s. 163–167; NOSOWSKI Zbigniew, Wnuki Soboru czekają..., s. 169–174; Dyskusja, s. 175–180; NAPIÓRKOWSKI Stanisław C. OFMConv, Słowo na zakończenie, s. 181–186.

KREEFT Peter, **Ekumeniczny dżihad. Ekumenizm i wojna kultur**, tł. z ang., Warszawa: „Frona” 2005, 229 [2] s.; (Biblioteka „Frondy”), ISBN 83-922344-7-2.

Tyt. oryg.: Ecumenical Jihad. Ecumenism and the Culture War.

Autor, profesor filozofii w Boston College, zajmujący się apologetyką, filozofią i duchowością chrześcijańską, zestawia ze sobą dwa niemal wykluczające się słowa: „ekumenizm” i „dżihad”, by w ten prowokujący sposób wskazać na potrzebę zmiany naszych dotychczasowych kategorii i sojuszy w dążeniu do duchowej i moralnej odnowy świata. Postrzegając świat jako przestrzeń duchowej wojny między dobrem a złem, wzywa do zjednoczenia chrześcijan, Żydów i muzułmanów, aby przeciwstawić się świeckiemu humanizmowi, materializmowi i niemoralności. Jego zdaniem, w stanie zagrożenia są przede wszystkim bezpieczeństwo, rodzina, edukacja, a nawet samo życie ludzkie. Potrzeba zatem „ekumenicznego” sojuszu, którego kryterium winna być religijność i bogobojność. Najważniejszą bronią w tej wojnie jest modlitwa. Dla poparcia swego wezwania autor przytacza wiele przykładów współpracy międzyreligijnej na rzecz rozwiązania moralnych i duchowych problemów współczesności. Niepozbowiona kontrowersji książka zachęca jednak do przemyślenia niektórych wzorców myślenia.

Księgi święte a słowo Boże, red. Łukasz Kamykowski, Zdzisław J. Kijas OFMConv, Kraków: Wydaw. Naukowe PAT 2005, 227 s., Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie (Biblioteka Ekumenii i Dialogu 27), ISBN 83-7438-022-5.

Tyt. równol.: Holy Books and a Word of God.

Treść: KIJAS Zdzisław J. OFMConv, Wstęp, s. 5–9; RUDNICKI Konrad M. Paweł, Pisma natchnione a pisma święte, s. 11–20; TRZCIŃSKA Izabela, Interpretacja alegoryczna. O paradoksach wczesnochrześcijańskiej egzegezy biblijnej, s. 21–37; HAŁAS Stanisław SCJ, Specyfika katolickiego podejścia do Pisma Świętego w perspektywie ostatniego stulecia, s. 39–54; PAŃKOWSKI Jerzy, Pismo Święte w świetle teologii Kościoła Wschodniego, s. 55–69; ZIELIŃSKI Tadeusz J., Biblia, Słowo Boże i księgi religii światowych w ujęciach

baptystycznych, s. 71–88; BARTOS Józef, „Czworobok Wesleya” jako przykład metodystycznej hermeneutyki biblijnej, s. 89–96; MILERSKI Bogusław, Teologia słowa i zasada autorytetu Pisma. Ujęcie luterzańskie, s. 97–110; MAMES Tomasz D., Objawienia św. Marii Franciszki Kozłowskiej jako instrumentarium egzegetyczne perykop Pisma Świętego, s. 111–135; GABLAN-KOWSKA-KUKUCZ Jolanta, Dharma objawiona w buddyzmie mahajany na przykładzie Pięciu Skarbów Maitrei, s. 137–147; TRZCIŃSKI Łukasz, Księgi święte w buddyzmie, s. 149–160; KASIMOW Harold, Księgi święte a słowo Boże – perspektywa żydowska, s. 161–171; SHOMALI Mohammad Ali, Boże objawienie w rozumieniu islamu, s. 173–186; KAMYKOWSKI Łukasz, Pismo Święte a Słowo, które stało się Ciałem. Chrześcijańskie podejście do Biblii, s. 187–199; KUBSKI Grzegorz, Czy Pan Jezus mówi do nas w Kościele w Wielki Piątek?, s. 201–221.

Od krucjat ku spotkaniu z muzułmanami w duchu św. Franciszka z Asyżu, tł. z wł., bibliogr., Warszawa-Rzym: Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej *Śłużba na Rzecz Dialogu Zakonu Braci Mniejszych* 2005, 266 [2] s.; (Jeden jest Pan 6, ISSN 1642-5545), ISBN 83-905319-7-6.

Książka stanowi przekład włoskiego wydania *Dalla crociata all' incontro* (Vita Minorum, t. 74, Wenecja 2003, nr 2-3), będącego opracowaniem zbiorowym pod kierunkiem o. Tecele Vetralli OFM, znanego franciszkańskiego teologa, znawcy Apokalipsy św. Jana oraz jednego z filarów Instytutu Studiów Ekumenicznych 'San Bernardino' w Wenecji. Edycja polska została jednak wzbogacona o nowe teksty, powstałe specjalnie pod kątem czytelnika polskiego, nadające zarazem książce walor większej aktualności. Monografia stanowi zwięzłe i przystępnie napisany zbiór artykułów, tekstów źródłowych oraz „kluczy” objaśniających, na temat islamu – religii, kultury, duchowości, filozofii, historii i polityki. Mimo że sam tytuł zdaje się sugerować czysto franciszkański kontekst tej publikacji, to jednak ma ona wymiar dużo szerszy, mogący stanowić cenne kompendium wiedzy dla studentów teologii i filozofii.

Wspólna Eucharystia – cel ekumenii, red. Piotr Jaskóła, Rajmund Porada, wstęp abp Alfons Nossol, Opole: Red. Wydaw. WT UO 2005, 280 s., streszcz. przy artykułach, Uniwersytet Opolski: Wydział Teologiczny, Instytut Ekumenizmu i Badań nad Integracją (Ekumenizm i Integracja 12), ISBN 83-60244-10-3.

Treść: NOSSOL Alfons abp, Słowo wstępne, s. 5–6; Ujęcia w perspektywie tradycji zachodniej: NOSSOL Alfons abp, Eucharystia nierozzerwalnie związana z jednością Kościoła, s. 7–12; BŁAHUT-KOWALCZYK Aleksandra, Miejsce Eucharystii w pobożności luterńskiej – wymiar praktyczny, s. 13–20; BUGEL Walerian, Wspólna Eucharystia podzielonych chrześcijan w czeskiej literaturze teologicznej, s. 21–34; GÓRKA Leonard SVD, Eucharystia fundamentem duchowości ekumenicznej i misyjnej, s. 35–42; JASKÓŁA Piotr, Re-

formacyjne wątpliwości w nauce o Eucharystii, s. 43–60; MYCEK Stanisław, Pastoralno-ekumeniczne aspekty sprawowania Eucharystii w Szwajcarii, s. 61–70; NIESZWIEC Rudolf, Eucharystia sakramentem jedności – aspekt historyczny, s. 71–89; RABIEJ Stanisław, Eucharystyczna koncepcja dziejów, s. 91–98; Ujęcia w perspektywie tradycji wschodniej: GAJEK Jan Sergiusz, Eucharystia i ekumeniczna diakonia kultury. Perspektywa białoruska, s. 99–107; KAŁUŻNY Tadeusz SCJ, Misyjny wymiar Eucharystii w Kościele prawosławnym, s. 109–122; KLEJNOWSKI-RÓŻYCKI Dariusz S., Wpływ buddyzmu zen na Kakichi Kadowakiego interpretację Eucharystii, s. 123–130; SYTY Janusz Kolumban OFM, Eucharystia fundamentem jedności Kościoła według Mikołaja Afanasjewa, s. 131–146; Ujęcia w perspektywie dialogów ekumenicznych: SATTLER Dorothea, Kirchengemeinschaft und Feier der Eucharistie. Ökumenisch motivierte Überlegungen zu einem folgenreichen Zusammenhang, s. 147–178; HANC Wojciech, Trudności i przeszkody na drodze ku eucharystycznej pełni, s. 179–195; SOBECZKO Helmut Jan, Ekumeniczne znaczenie modlitw eucharystycznych, s. 197–205; PUŚLECKI Edward bp, Eucharystia w dialogu katolicko-metodystycznym, s. 207–224; KANTYKA Przemysław, Anglikanie i metodyści w dialogu z katolikami na temat Eucharystii, s. 225–242; NOWAK Joachim, Perspektywy wspólnej Eucharystii w dialogach ewangelicko-katolickich, s. 243–252; GLAESER Zygfryd, Eucharystia jako wydarzenie w jedności Ducha Świętego, s. 253–264; PORADA Rajmund, Wspólna Eucharystia w kontekście rozumienia urzędu kościelnego, s. 265–277.

Opr. T. Grabuńczyk, R. Porada, N. Widok,